



Länsstyrelsen  
i Jönköpings län



Bevarandeplan för Natura 2000-område

# Solgens öar



- Områdeskod  
SE0310411

- Bevarandeplanen  
reviderad/fastställd  
2016-12-12  
2005-12-13

- Beteckning  
0600-40-0411

## Bakgrund

Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut Natura 2000-områden. Genom utpekandet åtar sig länderna att naturmiljöerna och arterna i varje område långsiktigt ska bevaras. Natura 2000-nätverket är viktigt i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I de båda direktiven listas särskilt värdefulla naturmiljöer och arter.

## Bevarandeplan

Bevarandeplanen beskriver området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturmiljöer och arter som ska vara i gynnsamt bevarandetilstånd. Även vad som kan påverka Natura 2000-området negativt, behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, liksom uppföljning beskrivs också. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplanen fastställs av Länsstyrelsen och kan revideras när ny kunskap tillkommer eller om omständigheterna i eller utanför området ändras.

## Lagstiftning

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kapitlet 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Tillstånd krävs inte för de åtgärder som behövs för skötseln av naturmiljöerna i området. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument utan ett underlag för prövningar av eventuella åtgärder i Natura 2000-området.

## Kontakt

Vid frågor om Natura 2000 kontakta Länsstyrelsen:

- Telefon växel: 010-22 36 000
- E-post: [jonkoping@lansstyrelsen.se](mailto:jonkoping@lansstyrelsen.se)

## Bevarandeplan för Natura 2000-området

### SE0310411 Solgens öar

Kommun: Eksjö

Områdets totala areal: 186,8 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-12-12

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2005-12-13

Markägarförhållanden:

Statligt, privat

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1998-12-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

#### Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

9010 - Taiga

91E0 - Svämlövskog

1355 - Utter, *Lutra lutra*

#### Bevarandesyfte

Syftet med Natura 2000 är att säkerställa den långsiktiga överlevnaden för Europas mest värdefulla och hotade naturtyper och arter. I varje enskilt Natura 2000-område är syftet att prioriterade naturtyper och arter bevaras så att området på bästa sätt bidrar till gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå.

I Natura 2000-området Solgens öar är det prioriterade bevarandevärdet områdets lövträdsdominerade öar och förekomsten av utter.

Motivering: Området består av en insjöarkipelag med höga värden knutna till öarnas naturskogslika skogsbestånd. Skogarna domineras av lövträdspräglad taiga och strandnära svämskogar. I skogarna finns rikligt med död ved viket bland annat gynnar vedlevande insekter och hackspettar som mindre hackspett, tidigare häckade även vitryggig hackspett i området. Öarna är även betydelsefulla för många andra arter, såsom mindre flugsnappare, storlom och uttern, den senare upptagen i EU:s art- och habitatdirektiv.

Prioriterade åtgärder: Regelbunden inventering av skogsbestånden, vid behov följt av

skötselåtgärder för att bibehålla ett lövträdspräglat skogsbestånd, t.ex. genom naturvårdsbränning eller röjning/avverkning av inväxande gran.

### Beskrivning av området

Sjön Solgen är en måttligt näringsrik sjö i Emåns vattensystem, vars omgivningar består av en mosaik av blandskog, lövskog, hagmarker och åkermark. Sjön har en areal på drygt 20 kvadratkilometer och ett största djup på ca 20 meter. Flertalet av Solgens öar har naturskogsartade trädbestånd med mycket lövträd och på vissa av öarna översvämmas den strandnära skogen regelbundet. På Djupahalvön är blandskogen grandominerad. Skogarna har i mycket ringa omfattning utsatts för modernt skogsbruk och tillgången på död ved är ofta god. Den döda veden är av olika ålder, dimension och träslag och är viktig för såväl vedsvampar som fåglar och insekter. Man har till exempel funnit den rödlistade skalbaggen stekelbock i området.

Sjön Solgen med omgivningar har ett rikt fågelliv. Bland häckande fågelarter märks bivråk, brun kärrhök, fiskgjuse, grönbena, småfläckig sumphöna, storlom och svarthakedopping, vilka samtliga ingår i EU:s fågeldirektiv. Sjön har även stor betydelse som rastlokal för många vadare, änder, skrakar och svanar. Förekomst av utter har också bidragit till att Solgens öar inkluderades i det europeiska nätverket Natura 2000.

Natura 2000-området utgörs av 16 mindre områden av öar och halvöar med höga naturvärden. Genom att bevara och förvalta den lövträdsdominerade skogen i Solgens övärld, gynnas framförallt fåglar och växter som är beroende av naturskogslika lövskogsmiljöer.

### Vad kan påverka negativt

Solgens öar är till största delen skyddade som naturreservat. För två mindre öar finns ett frivilligt åtagande. Så länge reservatens föreskrifter följs och ingen skogsbruk utöver naturvårdande skötsel förekommer på öar som inte är naturreservat ses inga direkta hot.

### Bevarandeåtgärder

De centrala öarna i Solgen är skyddade som naturreservat sedan år 2001, de södra delarna sedan år 2010 och de norra delarna sedan år 2011. Två mindre områden, en halvö i norr och en mindre ö i söder ingår inte i reservaten utan skyddas genom frivilliga åtaganden. Skyddet bedöms som tillräckligt.

Skötselåtgärder beskrivs utförligare i reservatens skötselplaner men beskrivs här i korthet:

- Inväxande gran i lövskogsbestånden inventeras och röjs/ avverkas vid behov och därefter var 10:onde år.
- Skötselbehov för att gynna biologisk mångfald knuten till triviallövskog och död ved av lövträd inventeras minst var 10:onde år. Följs vid behov av skötselåtgärder som t.ex. skapande av död/döende triviallövved, frihuggning av lövträd och grova spärrgreniga träd, luckföryngring och begränsning av gran.
- Under år 2016 skedde naturvårdsbränning på Kraftö, en ö med löv-tallskog som ligger i naturreservatet Solgens södra övärld. Naturvårdsbränningen gynnade föryngringen av lövträd och tall på bekostnad av gran samt skapade många värdefulla strukturer.
- Vid behov utförs skötselåtgärder för att skapa lämpliga livsmiljöer för havsörn, fiskljuse eller vitryggig hackspett.

### Uppföljning av naturtyper och arter

Uppföljning av naturtyper och arter utförs enligt följande:

enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

**Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:****9010 - Taiga**

---

*Areal:* 75 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

**Beskrivning**

Skogen på öarna utgörs till största delen av gamla naturskogslika lövskogar eller lövtallskogar. De vanligaste lövträden är asp och björk och det finns rika förekomster av död ved. Inväxning av gran i de lövdominerade skogarna utgör ett hot mot naturvärden kopplade till äldre triviallövskog.

Mer generell information om naturtypen finns i Naturvårdsverkets naturtypsspecifika vägledning.

**Bevarandemål**

Taigan ska ha naturskogskaraktär och vara flerskiktad med ett betydande inslag av äldre träd och död ved. Trädskikten ska domineras av lövträd såsom björk, asp, rönn eller sälg. I vissa av skogarna ska tall utgöra ett viktigt inslag. Invasiva eller främmande arter ska inte förekomma. Det ska finnas tillräcklig föryngring av tall och lövträd i området, för att de unga träden på sikt ska kunna ersätta de äldre. Skogen ska präglas av naturliga processer och småskaliga naturliga störningar eller skötselåtgärder som efterliknar sådana, t.ex. åldrande och avdöende, insektsangrepp, storm eller brand. Skogen ska hysa en hög biologisk mångfald av kärlväxter, mossor, lavar, svampar, fåglar och skalbaggar. Typiska arter, som t.ex. grön sköldmossa, blåmossa och garnlav, ska förekomma i området. Arealen taiga ska vara minst 75 hektar.

**Bevarandetillstånd**

Gynnsamt bevarandetillstånd: Naturtypen är ganska välbevarad, och har i huvudsak kvar viktiga strukturer och funktioner. Förutsättningarna för att bevara naturtypens värden på lång sikt är goda.

## **91E0 - Svämlövskog**

---

*Areal:* 20 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

### Beskrivning

Strandskogar med klibbal och videarter breder ut sig längs stränderna. På vissa av öarna översvämmas den låglänta skogen närmast vattnet regelbundet. I andra delar av området växer skogen på avlagringar från tidigare översvämningar, då sjön är sänkt i flera omgångar.

Mer generell information om naturtypen finns i Naturvårdsverkets naturtypsspecifika vägledning.

### Bevarandemål

Svämlövskogen ska ligga på väldränerad mark i anslutning till sjöar eller vattendrag. Den ska översvämmas regelbundet vid högvatten, då en kontinuerlig pålagring av finsediment ska ske. Skogen ska präglas av översvämning och naturliga processer eller skötselåtgärder som efterliknar sådana, t.ex. åldrande och avdöende, insektsangrepp storm eller brand. Skogen ska ha naturskogskaraktär och hysa en hög biologisk mångfald av kärlväxter, mossor och fåglar. Svämlövskogen ska vara olikåldrig och ha ett betydande inslag av äldre träd och död ved. Trädskiktet ska domineras av triviallöv eller ask och vanliga trädslag ska vara klibbal, gråal eller ask. Gran ska utgöra mindre än ett måttligt inslag. Typiska arter som t.ex. mindre hackspett, svämmossa och piskbaronmossa, ska förekomma i området. Arealen svämlövskog ska vara minst 20 hektar.

### Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd: Naturtypen är ganska välbevarad, och har i huvudsak kvar viktiga strukturer och funktioner. Förutsättningarna för att bevara naturtypens värden på lång sikt är goda.



## 1355 - Utter, Lutra lutra

---

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

### Beskrivning

Utter förekommer på öarna i Solgen och observationer gjordes vid den senaste inventeringen år 2013/2014.

Uttern är ett ca 90-100 cm långt mårddjur som lever vid vatten. Fisk är den främsta födan, men även groddjur, kräftor, större insekter, fåglar och mindre däggdjur kan ingå i dieten.

För ett livskraftigt bestånd av utter krävs stora områden med mer eller mindre sammanhängande vattensystem. Optimala miljöer för utter är vatten som erbjuder riklig tillgång på lättillgänglig föda året runt och som har tillgång till landområden där uttern kan vila ostört, föda upp ungar etc. Uttern är vintertid beroende av strömmande vatten som ger möjlighet till näringsfångst om sjöarna blir islagda. En vuxen utter konsumerar cirka 1-1,5 kilo fisk per dag. I Syd- och Mellansverige finns idag uttern företrädesvis i eutrofa vatten med täta bestånd av bl.a. vitfisk. Det beror på att miljögiftsbelastningen av fettlösliga ämnen är lägre i eutrofa sjöar jämfört med oligotrofa sjöar.

På den nationella rödlistan är arten klassad som nära hotad. Uttern är fredad enligt 2 och 4 stycket 4§ Artskyddsförordningen (2007:845). Uttern ingår även i art- och habitatdirektivets bilaga 2 och 4. Arten kräver noggrant skydd enligt art- och habitatdirektivet.

Mer generell information om arten finns i Naturvårdsverkets artspecifika vägledning.

### Bevarandemål

Uttern ska finnas i en livskraftig och reproducerande population. Dess habitat, Solgen, ska vara ett fiskrikt vatten i ett sammanhängande vattensystem som inkluderar isfria strömsträckor och störningsfria strandzoner. Inga vandringshinder eller osäkra vägpassager ska hindra uttern från att förflytta sig och möjligheten till utbyte av individer är god. Arealen sjö med ingående öar ska vara minst 22 km<sup>2</sup>

### Negativ påverkan

Generella hot mot utten kan t.ex. vara:

- Fragmentering av utterns livsmiljö, t.ex. reglering av vattendrag, utbyggnad av vattenfall och strömsträckor.
- Fasta fiskeredskap kan orsaka drunkning av uttrar.
- Uttern är känslig för intensiv störning under dräktighets- och födselperioden på våren (april-juni).
- Höga halter av PCB har tidigare orsakat nedgångar i utterpopulationer. Situationen är idag förbättrad men problemet med miljögifter bör ändå hållas under uppsikt, t.ex. av polybromerade difenyletrar (PBDE) som använts i flamskyddsmedel.
- Biltrafik är ett hot mot utter, speciellt där vägar korsar vattendrag. Uttern tar sig endast i undantagsfall genom trummor utan föredrar att gå över vägen istället vilken gör den sårbar för överkörning.

### Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd: Arten konstaterades vid den senaste inventeringen. Länsstyrelsen bedömer att förutsättningarna för att bevara arten på lång sikt är goda.





**Dokumentation**

Artdatabanken. 2015. Artfakta Utter, Lutra lutra.

Länsstyrelsen i Jönköping län. 2000. Bildande av naturreservatet Solgens centrala övärld i Eksjö kommun. Beslut samt skötselplan.

Länsstyrelsen i Jönköpings län. 2005. Bevarandeplan för Natura 2000-område Solgen. 511-5911-05.

Länsstyrelsen i Jönköpings län. 2010. Skötselplan för Naturreservatet Solgens södra övärld i Eksjö kommun. 511-5507-09.

Länsstyrelsen i Jönköpings län. 2011. Skötselplan för naturreservatet Solgens norra övärld. 511-585-07.

Naturvårdsverket. 2004. Skyddsvärda statliga skogar : delrapport över uppdrag om naturvärdesbedömning och skydd av viss skog : Götaland / Naturvårdsverket. Rapport 5340.

Naturvårdsverket. 2011. Utter, Lutra lutra. Vägledning för svenska arter i habitatdirektivets bilaga 2. NV-01162-10.

**Bilagor**

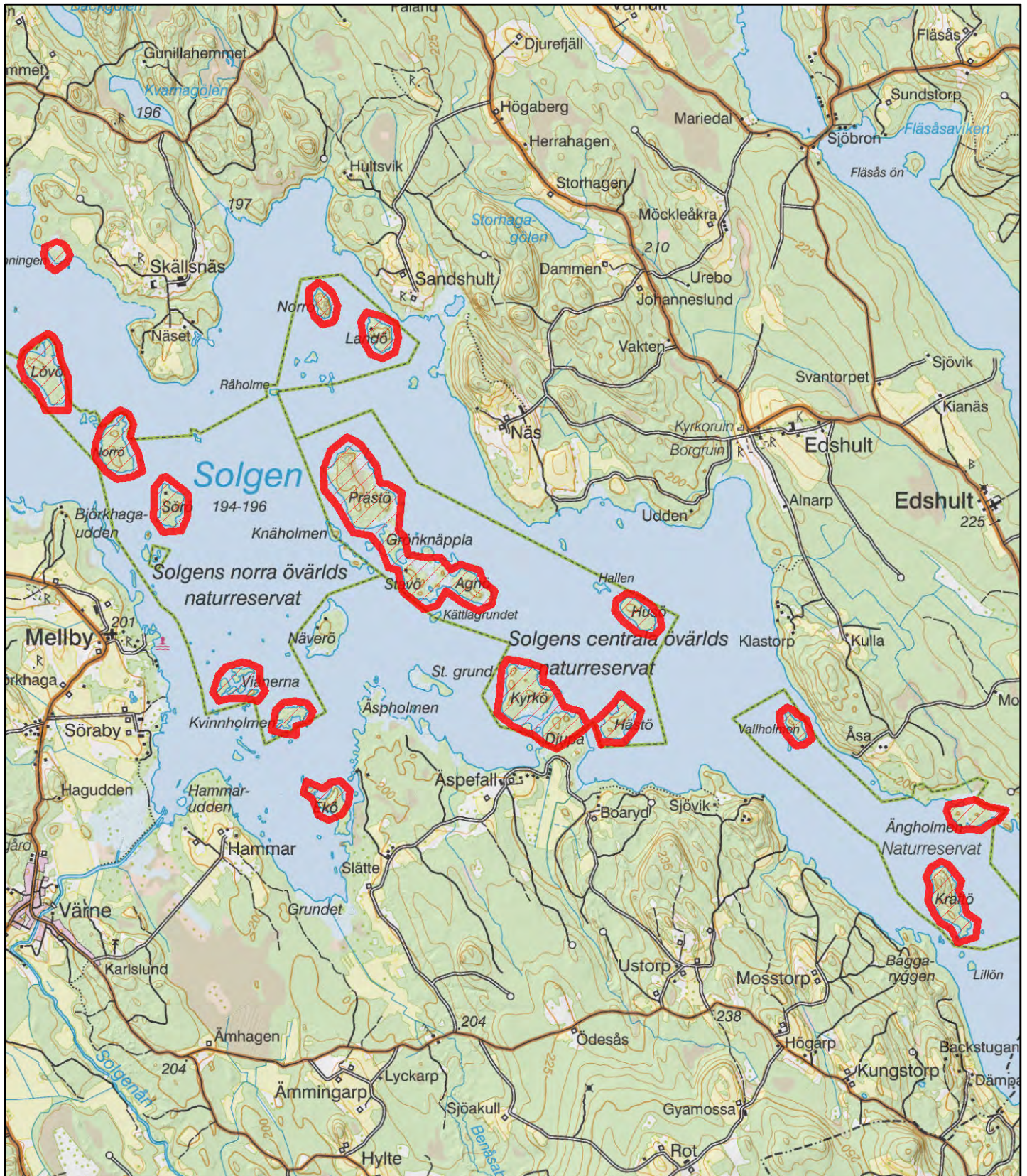
Kartbilaga (översiktskarta och naturtypskarta).



# Natura 2000-område

## Solgens öar

### (SE0310411)



1:40 000



Länsstyrelsen  
i Jönköpings län

© Lantmäteriet Geodatasamverkan  
© Länsstyrelsen Jönköping



**Natura 2000-område**



Solgens öar



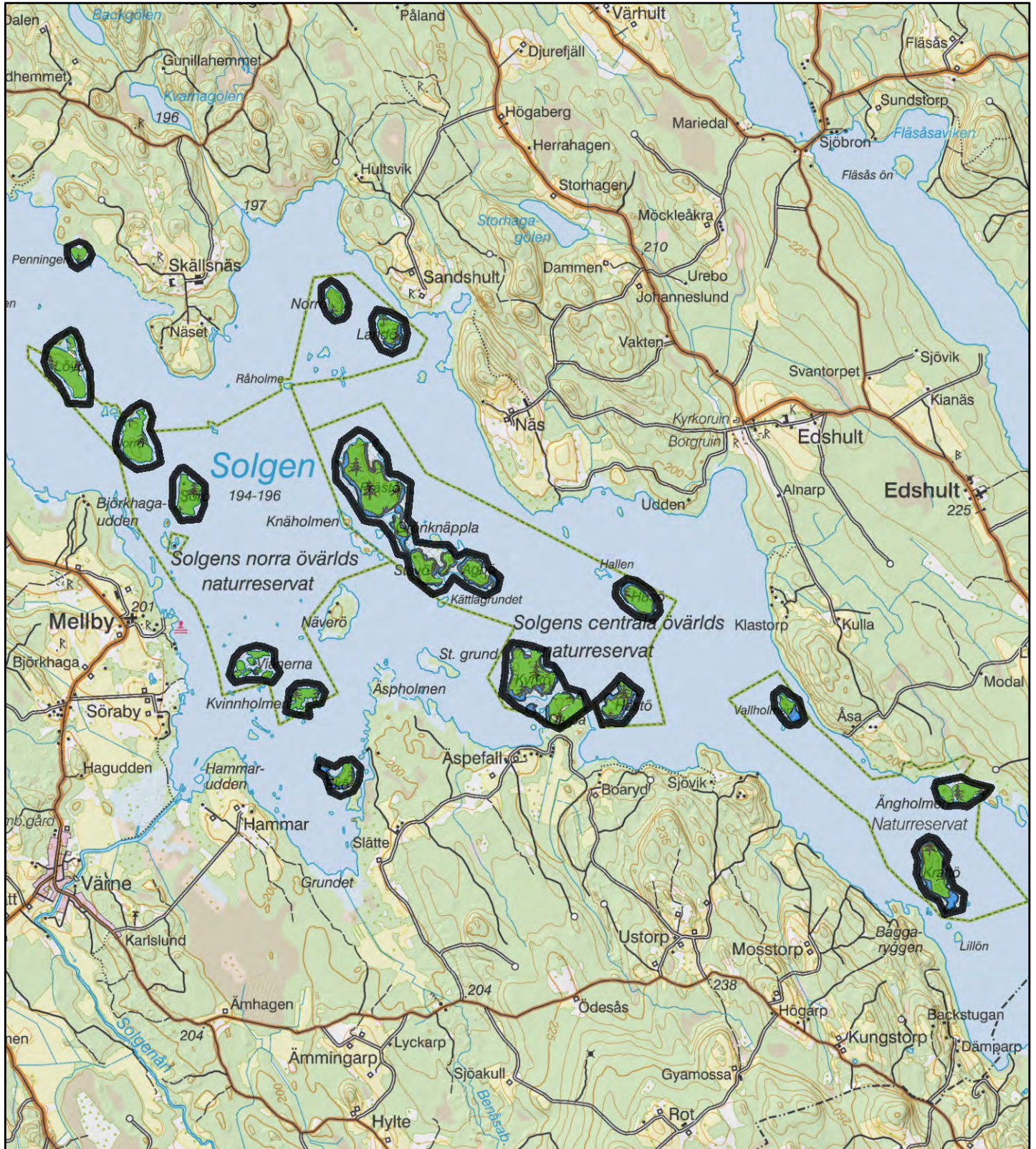




# Natura 2000-område

## Solgens öar




### (SE0310411)



© Lantmäteriet Geodatasamverkan  
© Länsstyrelsen Jönköping

1:42 000

### Naturtyper

-  Taiga (9010)
-  Svåmlövskog (91E0)
-  Ej Natura 2000-habitat

